

Małgorzata Pytlak

BADANIA I EKSPOZYCJA TERENOWA MUZEUM GRODZISKA W SANTOKU

25 lutego 2005 roku z inicjatywy Muzeum Lubuskiego im. J. Dekerta w Gorzowie Wlkp. oraz Urzędu Gminy w Santoku otwarto nową wystawę „Dzieje grodu w Santoku”. Budynek, który gmina Santok już w 1978 roku przeznaczyła na muzeum, został przez Urząd w 2004 roku gruntownie odremontowany. Oprócz sali głównej zyskano dodatkowo salę wystaw czasowych.

Muzeum Lubuskie w Gorzowie Wlkp. opierając się na scenariuszu opracowanym przez dr Kingę Zamelską-Monczak z IAI PAN w Poznaniu, bazując na aranżacji wnętrza zaprojektowanego przez Grzegorza Gąsiora, pokazało w nowej formie dzieje grodu. Stronę plastyczną, wraz z rysunkami opowiadającymi o życiu mieszkańców we wczesnośredniowiecznym grodzie, wykonał Józef Kodź. Nowością tej wystawy – obok modeli chat plecionkowej, zrębowej i kościoła – jest prezentacja multimedialna, dzieło Piotra Seweryńskiego. Zaś elementem, który obok zabytków pozostał po poprzedniej wystawie prawie bez zmian, jest makiet grodu santockiego, którą wykonano w 1970 roku.

Wystawa opowiada o dziejach grodu od VIII wieku przez okres rozkwitu w czasach piastowskich, kiedy Santok był kasztelanią i prepozyturą, aż po czasy późnego średniowiecza i przejście grodu przez Brandenburczyków. W swej podstawowej tematyce wystawa zbliżona jest do poprzednich. Zwiedzanie rozpoczyna się od lokalizacji grodu i pokazania zabytków z VIII wieku. Następnie przedstawiono Santok jako emporium handlowe, zaprezentowano precjoza ze Skandynawii, Bizancjum i Fryzji. Kolejne tematy: transport wodny, rolnictwo, uzbrojenie, rogownictwo, ubiór i tkactwo, garncarstwo, kowalstwo zobrazowano rysunkami i ruchomaliami. Zabytki z późnego średniowiecza zamykają dzieje grodu. Odrębną tablicę poświęcono historii badań wykopaliskowych w Santoku, poczynając od prac archeologicznych prowadzonych przez berlińskie Państwowe Muzeum Prehistoryczne w latach 1932–1934, następnie badania millenijne w latach 1958–1965, których organizatorem był Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Poznaniu oraz prace wykopaliskowe z lat 1997–1999, które również prowadzili naukowcy z Poznania.

W zasadniczy sposób zmieniona została oprawa plastyczna i oświetlenie.

Poprzez przepiękne zabytki związane z życiem codziennym mieszkańców wczesnośredniowiecznego grodu autorzy wystawy chcieli pokazać wielkość i znaczenie „klucza i strażnicy królestwa”, jak pisał o Santoku Gall Anonim, w tworzeniu państwa polskiego.

Stałej wystawie towarzyszy czasowe przedstawienie sylwetki gorzowskiego przyrodnika Włodzimierza Korsaka.

Należy wspomnieć, że wystawa z 2005 roku jest już trzecią zorganizowaną przez obecne Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wlkp., poświęconą dziejom Santoka.

Pierwszą wystawę otwarto w willi przy ul. Warszawskiej 13 grudnia 1970 roku. Wówczas autorkami scenariusza były dr Urszula Dymaczewska i dr Zofia Hołowińska, badaczki z Poznania, kierujące pracami archeologicznymi w santockim grodzisku w latach 1958–1965.

Wystawa została przereferowana i przeniesiona do nowego budynku muzeum, który Urząd Gminy w Santoku zaoferował na ten cel. Uroczyste otwarcie nastąpiło 24 czerwca 1978 roku. Redaktorem wystawy „Dzieje grodu santockiego we wczesnym średniowieczu” był Tadeusz Szczurek, archeolog z gorzowskiego muzeum. W niezmienionej formie wystawa ta obrazowała życie w santockim grodzie do 2004 roku.

Wystawa z 2005 roku ma charakter stały, niemniej dzięki zyskaniu jeszcze jednej sali muzeum gorzowskie planuje wystawy czasowe. W programie jest pokaz fajki glinianej. Bazą źródłową tego pokazu będą wyniki badań wykopaliskowych prowadzonych przez muzeum na terenie manufaktury fajki glinianej w Rościnie.

Muzeum opracowało także program pracy dydaktycznej na następny rok, którego zasadniczym celem jest nawiązanie kontaktu z dziećmi i młodzieżą szkolną w Santoku. Bazując na zabytkach z wystawy oraz zbiorach własnych pracownicy muzeum będą prowadzili zajęcia z archeologii i historii.